

การศึกษาสภาพการบริหารงานแผนงานและงบประมาณ ที่มีต่อศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา
The education of administration work plans
and budgets of Phayao Special Education Center

สุพัตรา จอมคำ¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานแผนงานและงบประมาณของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน และพี่เลี้ยงเด็กพิการของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา จำนวน 85 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานแผนงานและงบประมาณของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านงานแผนงานและงบประมาณ ด้านงานศูนย์ข้อมูลและระบบสารสนเทศของสถานศึกษา ด้านงานการเงิน ด้านงานบัญชี และด้านงานพัสดุ ครุภัณฑ์ และสินทรัพย์ อยู่ในระดับมากทุกด้าน แสดงให้เห็นว่าศูนย์การศึกษาพิเศษมีการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างเป็นระบบ มีการวางแผน การจัดสรรงบประมาณ การติดตามประเมินผล และการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ส่งผลให้การดำเนินงานด้านการจัดการศึกษา มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ สรุปได้ว่า การบริหารงานแผนงานและงบประมาณของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับสูง สามารถสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาและการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ควรส่งเสริมการพัฒนาระบบการบริหารงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาและบริบทของสังคมในอนาคต

คำสำคัญ: การบริหารงานแผนงานและงบประมาณ, ศูนย์การศึกษาพิเศษ, การบริหารสถานศึกษา, บุคลากรทางการศึกษา

¹ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก

ABSTRACT

The purpose of this research was to study the conditions of planning and budgeting administration at the Phayao Provincial Special Education Center. The population consisted of 85 participants, including administrators, teachers, and teacher assistants at the Phayao Provincial Special Education Center. The research instrument was a questionnaire. Data were analyzed using descriptive statistics, including percentage, mean, and standard deviation.

The findings revealed that the overall conditions of planning and budgeting administration at the Phayao Provincial Special Education Center were at a high level. When considered by aspect, it was found that planning and budgeting administration, educational information and management information systems, financial management, accounting, and procurement, assets, and inventory management were all rated at a high level. These results indicated that the center implemented systematic resource management, including effective planning, budget allocation, monitoring and evaluation, and efficient utilization of resources. Consequently, the educational management process was effective and beneficial to students with special educational needs.

In conclusion, the planning and budgeting administration at the Phayao Provincial Special Education Center demonstrated a high level of effectiveness and was able to support the improvement of educational quality and the development of students' potential appropriately. It is recommended that continuous development of administrative systems be promoted in order to respond to changes in education and future social contexts.

Keywords: Planning and budgeting administration, Special Education Center, Educational administration, Educational personnel

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลัก ในการพัฒนา กำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 49 กำหนดว่า บุคคลย่อมมีสิทธิ เสมอกันในการรับ การศึกษา และตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 10 ได้กล่าวถึง การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิ และโอกาสเสมอกันในการรับ การศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายและ จัดการศึกษาให้บุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม และบกพร่องใน การสื่อสาร และเรียนรู้หรือผู้มีความพิการหรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ ไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาสซึ่งรัฐบาลต้องจัดให้บุคคลดังกล่าว มีสิทธิ และโอกาสได้รับการศึกษาขั้น พื้นฐานเป็นพิเศษให้บุคคลดังกล่าวได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใด ทางการศึกษาโดย คำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความต้องการจำเป็นพิเศษของ บุคคลนั้นตลอดจนให้ได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้การทดสอบทางการศึกษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคน พิการแต่ละประเภท และบุคคล การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเป็นภารกิจ สำคัญของภาครัฐ ในการส่งเสริมโอกาสที่เท่าเทียมกันในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของศูนย์ การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม เตรียมความ พร้อม และสนับสนุนการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับลักษณะและศักยภาพเฉพาะบุคคลของผู้เรียน (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2563) การบริหารงานแผนงานและงบประมาณจึงเป็นกลไกหลักที่มี ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ โปร่งใส และตรวจสอบ ได้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้ กำหนดให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป(กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) ซึ่งสะท้อนถึงการ ผลักดันให้สถานศึกษามีอิสระในการบริหารจัดการ ทว่าในทางปฏิบัติพบว่า การดำเนินการในด้าน งบประมาณยังมีอุปสรรคหลายประการ เช่น การขาดบุคลากรที่มีความรู้เฉพาะทางการจัดสรร งบประมาณที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการจริงของศูนย์ และกระบวนการเบิกจ่ายที่ล่าช้าและมีขั้นตอน ซับซ้อน (สมศักดิ์ หลีควน, 2546)

ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด พะเยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เป็นสถานศึกษาของรัฐที่จัดการศึกษานอก ระบบ หรือตามอัธยาศัยแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในระดับเตรียมความพร้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียน มีพัฒนาการที่ใกล้เคียงกับเด็กปกติ และมีความพร้อมเข้าสู่ระบบการศึกษาที่สูงขึ้นต่อไป ปัจจัยสำคัญ ประการหนึ่งที่จะช่วยให้การดำเนินงานของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยาเกิดประสิทธิผล คือ ความพึงพอใจของผู้ปกครอง เนื่องจากเป้าหมายสำคัญของการให้บริการคือการสร้างความพึงพอใจ ในการให้บริการ จึงควรเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ เพื่อร่วมกัน พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา สอดคล้องกับ นภาเดช บุญเชิดชู และชัยยุทธ มณีรัตน์ (2567, 271-273)

ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา ได้จัดโครงสร้างการบริหารงานแผนงานและงบประมาณ ออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ งานแผนงานและงบประมาณ งานศูนย์ข้อมูลและระบบสารสนเทศ งานการเงิน งานบัญชี และงานพัสดุ ครุภัณฑ์และสินทรัพย์ เพื่อบริหารภารกิจต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานในแต่ละด้านยังเผชิญข้อจำกัด เช่น ระบบสารสนเทศ ยังไม่เอื้อต่อการวิเคราะห์ข้อมูลเชิง ยุทธศาสตร์ การควบคุมและประเมินผลการใช้งบประมาณ ยังไม่สอดคล้องกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ อย่างแท้จริง ส่งผลให้การบริหารทรัพยากรยังไม่สามารถสนับสนุนคุณภาพการจัดการศึกษาได้เต็ม ศักยภาพ (Creswell, 2012) งานแผนงานและงบประมาณ เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน กำหนด ทิศทางการดำเนินงาน และบริหารจัดการงบประมาณของศูนย์การศึกษาพิเศษให้เป็นไปตามเป้าหมาย และนโยบายที่กำหนด องค์ประกอบหลักของงานแผนงานและงบประมาณ การวางแผนงาน (Planning) การบริหารงบประมาณ (Budgeting) และการติดตามและประเมินผล (Monitoring & Evaluation) เพื่อช่วยให้การดำเนินงานของศูนย์เป็นระบบ มีทิศทางที่ชัดเจน ทำให้การใช้ทรัพยากรและงบประมาณ เป็นไปอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด สนับสนุนการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กที่มีความต้องการ พิเศษให้มีคุณภาพมากขึ้น และสร้างความโปร่งใสและตรวจสอบได้ในการบริหารงานของศูนย์

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นในการศึกษาสภาพการบริหารงานแผนงานและ งบประมาณของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และ ข้อจำกัด รวมถึงเพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาให้สอดคล้องกับนโยบายระดับชาติ และบริบทของพื้นที่ ในระดับจังหวัด การวิจัยครั้งนี้คาดว่าจะส่งผลให้หน่วยงานสามารถบริหารจัดการทรัพยากรได้อย่าง มี ประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนที่มีความต้องการจำ เป็น พิเศษต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานแผนงานและงบประมาณ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด พะเยา

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และพี่เลี้ยงเด็กพิการของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา จำนวน 85 คน เมื่อกำหนดขนาด ของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970: 607-610)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaires) โดยมีข้อมูล 3 ตอน ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานแผนงานและงบประมาณของ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา 5 ด้าน และข้อเสนอแนะ

การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผล ผู้วิจัยนำข้อมูลมาประมวลผลและวิเคราะห์ด้วยโปรแกรม คอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้วิธีทางสถิติที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐาน ส่วนบุคคลของประชากร นำมาวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ (Percentage) และ นำเสนอในรูปแบบตาราง และวิเคราะห์การบริหารงานแผนงานและงบประมาณของศูนย์การศึกษา

พิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา โดยผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้เกณฑ์ตามระดับมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554: 121) และวิเคราะห์ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ แนวทางการพัฒนาและปรับปรุงการบริหารงานแผนงานและงบประมาณที่มีต่อศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยาของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้ใช้บริการ โรงเรียนไชยพันธ์พิทยาสรรพ์ จังหวัดพะเยา และวิเคราะห์ข้อแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended Questions) โดยการใช้วิธีแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ นำเสนอเป็นความเรียง

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานแผนงานและงบประมาณของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และพี่เลี้ยงเด็กพิการของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษการบริหารงานแผนงานและงบประมาณ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา ในภาพรวม พบว่ามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และความคิดเห็นในด้าน 1. ด้านงานแผนงานและงบประมาณ 2. ด้านงานศูนย์ข้อมูลและระบบสารสนเทศของสถานศึกษา 3. ด้านงานการเงิน 4. ด้านงานบัญชี และด้านที่ 5. ด้านงานพัสดุ ครุภัณฑ์ และสินทรัพย์ อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ผลการสรุปรายละเอียดของแต่ละด้านดังนี้

ด้านงานแผนงานและงบประมาณ ผลการศึกษาคำความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก และความคิดเห็นในแต่ละข้อ อยู่ในระดับมากทั้งหมด นำมาจัดลำดับรายการข้อมากที่สุด 3 ลำดับจะได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 (ข้อที่ 4) มีแบบรายงาน การติดตาม และสรุปประเมินผลปฏิบัติงานโครงการ/กิจกรรม และ (ข้อที่ 8)

มีการประสานกับทุกกลุ่มงาน ในการประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนงาน โครงการและ กิจกรรม ลำดับที่ 2 (ข้อที่ 6) มีการศึกษาวิเคราะห์นโยบายการจัดการศึกษาของต้นสังกัด และข้อที่ 10 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และมีการจัดสรรงบประมาณให้กลุ่มงานต่างๆ โดยพิจารณาจากงาน/โครงการ/ตามแผนปฏิบัติการ และลำดับที่ 3 (ข้อที่ 3) มีปฏิทินการปฏิบัติงานของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา ข้อที่ 10 มีการรวบรวมเอกสารทางวิชาการ แบบรายงานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถนำมาใช้ดำเนินงานและให้บริการแก่ทุกกลุ่มบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามลำดับ ด้านงานศูนย์ข้อมูลและระบบสารสนเทศของสถานศึกษา ผลการศึกษาคำความคิดเห็น อยู่ใน ระดับมาก และความคิดเห็นในแต่ละข้อ อยู่ในระดับมากทั้งหมด นำมาจัดลำดับรายการข้อมากที่สุด 3 ลำดับจะได้ ดังนี้ ลำดับที่ 1 (ข้อที่ 3) มีการเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศต่างๆที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาและการประกอบอาชีพสำหรับคนพิการ ลำดับที่ 2 (ข้อที่ 4) พัฒนาเครือข่ายฐานข้อมูลของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ และลำดับที่ 3 (ข้อที่ 2) มีบริการข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา ทุกด้านแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับ

ด้านการเงิน ผลการศึกษาคำความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก และความคิดเห็นในแต่ละข้อ

อยู่ในระดับมากทั้งหมด นำมาจัดลำดับรายการข้อมากที่สุด 3 ลำดับจะได้ดังนี้ลำดับที่ 1 (ข้อที่ 15) สรุปและ รายงานผลการรับ-จ่ายเงินงบประมาณ และนอกงบประมาณ ลำดับที่ 2 (ข้อที่ 2) มีการรวบรวม รายละเอียดเกี่ยวกับการอนุมัติเบิกจ่ายเงินงบประมาณ (ข้อที่ 13) เงินนอกงบประมาณ

และจัดทำ ทะเบียนเงินรายได้แผ่นดินและนำส่งเงินรายได้แผ่นดิน และลำดับที่ 3 (ข้อที่ 9) ตรวจสอบ เอกสารการ รับ/การจ่ายเงินให้ถูกต้องตามระเบียบ ตามลำดับ

ด้านงานบัญชี ผลการศึกษาความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก และความคิดเห็นในแต่ละข้อ อยู่ใน ระดับมากทั้งหมด นำมาจัดลำดับรายข้อมากที่สุด 3 ลำดับ จะได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 (ข้อที่ 6) มีการทำ รายงานเบิกเงินประจำงวด ส่วนจังหวัดประจำเดือน ลำดับที่ 2 (ข้อที่ 5) มีการจัดทำบกระทียอด และ ลำดับที่ 3 ข้อที่ 7 มีการทำรายงานเงินรายได้แผ่นดินประจำเดือน (ข้อที่ 8) มีการจัดทำบทดลอง ก่อน-หลังปิดบัญชี ตามลำดับ

ด้านงานพัสดุ ครุภัณฑ์ และสินทรัพย์ ผลการศึกษาความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก และความ คิดเห็นในแต่ละข้อ อยู่ในระดับมากทั้งหมด นำมาจัดลำดับรายข้อมากที่สุด 3 ลำดับ จะได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 (ข้อที่ 1) ดำเนินการวางแผนเสนองาน/โครงการ จัดทำแผนปฏิบัติการ/ปฏิทินปฏิบัติงานพัสดุ ลำดับที่ 2 (ข้อที่ 6) ดำเนินการให้บริการพัสดุแก่บุคลากรกลุ่มบริหารงานต่างๆ และลำดับที่ 3 (ข้อที่ 3) จัดทำ บัญชีและทะเบียนครุภัณฑ์ ดำเนินการขึ้นทะเบียนที่ราชพัสดุ จัดทำทะเบียนอาคารสิ่งปลูก สร้าง ละการ รื้อถอนอาคารสิ่งปลูกสร้าง ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการศึกษาสภาพการบริหารงานแผนงานและงบประมาณ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำ จังหวัดพะเยา จำแนกตามสถานภาพบุคลากร ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นสำคัญจากการค้นพบใน การศึกษา ตามแนวคิดและสมมติฐานของวิจัย ดังต่อไปนี้ ผลการศึกษาสภาพการบริหารงานแผนงานและงบประมาณ ด้านงานแผนงานและงบประมาณ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อนำข้อมูลการแสดงความคิดเห็นมาจัดลำดับ รายข้อมากที่สุด โดยมีแบบรายงาน การติดตาม และสรุปประเมินผลปฏิบัติงานโครงการ/กิจกรรม และมีการ ประสานกับทุกกลุ่มงาน ในการประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนงาน โครงการและกิจกรรม และ มีการศึกษาวิเคราะห์ นโยบายการจัดการศึกษาของต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และมีการจัดสรร งบประมาณให้กลุ่ม งานต่างๆ โดยพิจารณาจากงาน/โครงการ/ตามแผนปฏิบัติการ ลำดับต่อมา มีปฏิทินการ ปฏิบัติงาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา และมีการรวบรวมเอกสารทางวิชาการแบบ รายงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถนำมาใช้ดำเนินงานและให้บริการแก่ทุกกลุ่มบริหารงาน ได้อย่าง มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชური ม่วงกุง (2560, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการบริหาร งบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาภูเก็ต พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารงบประมาณแบบ มุ่งเน้น ผลงานตามยุทธศาสตร์ในสถานศึกษา ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัย ของ ดร.วรกาญจน์ สุขสดเขียว (2558, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการบริหารงบประมาณสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 พบว่า 1. การบริหารงบประมาณ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ ในระดับมาก 5 ด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ การตรวจสอบภายใน การบริหารสินทรัพย์ การกำหนดผลผลิตและการคำนวณต้นทุนและการวางแผนงบประมาณ การรายงานทางการเงิน และผลการ ดำเนินงาน และพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ การจัดระบบ จัดซื้อจัดจ้าง และการบริหารการเงินและควบคุมงบประมาณ 2. แนวทางการบริหารงบประมาณสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล พบว่า สถานศึกษาควรมีบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถทำหน้าที่โดยตรง ด้านการจัดทำบัญชีการรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน การบริหารการเงินและควบคุมงบประมาณ และด้านกฎหมายเกี่ยวกับการจัดระบบจัดซื้อจัดจ้าง กรณีสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลขนาดเล็ก

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรจัดระบบโดยกำหนดเครือข่ายการให้บริการความรู้ด้านการจัดทำบัญชี การรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน การบริหารการเงินและควบคุมงบประมาณ ด้านกฎหมาย เกี่ยวกับการจัดระบบจัดซื้อจัดจ้าง หรือจัดทำเป็นโรงเรียนคู่พัฒนา กับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ขนาดใหญ่เพื่อให้การช่วยเหลือ หรือจัดทำกลุ่มเครือข่ายระหว่างสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นิติบุคคลขนาดเล็ก ด้วยกันเอง และมีศูนย์ที่ปรึกษา เพื่อพัฒนาการบริหารงบประมาณสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของธอมัส ดี ลินช์ (Thomas D. Lynch) ได้ให้ความหมายของ งบประมาณในทัศนะนี้ว่า “งบประมาณเป็นแผนที่จัดทำขึ้นเพื่อให้โครงการ (Program) ต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้น มีการประมาณการทรัพยากรที่มีค่าและต้องการที่จะนำมาใช้ มีการเปรียบเทียบการกระทำในอดีต และสิ่งที่ต้องการจะกระทำในอนาคต”

ผลการศึกษาสภาพการบริหารงานแผนงานและงบประมาณ ด้านงานศูนย์ข้อมูลและระบบ สารสนเทศของสถานศึกษา พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อนำข้อมูลการแสดงความคิดเห็นมา จัดลำดับ รายชื่อมากที่สุด คือ มีการเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาและการ ประกอบอาชีพสำหรับคนพิการ และพัฒนาเครือข่ายฐานข้อมูลของสถานศึกษา อย่างมีประสิทธิภาพ รองลงมา คือ มีบริการข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาทุกด้านแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของยอดชาย กองทอง และสนั่น ประจักษ์จิตร (2556, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา สภาพการจัดระบบ สารสนเทศของโรงเรียนมัธยมประชาณีเวศน์ สังกัดสำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากขั้นตอนที่มีค่าเฉลี่ย อันดับสูงสุดลงมาดังนี้ 1) ขั้นตอนการจัดเก็บ ข้อมูลและสารสนเทศ 2) ขั้นตอนการประมวลผลข้อมูล 3) ขั้นตอนการนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ 4) ขั้นตอนการตรวจสอบข้อมูล และ 5) ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลตามลำดับ ส่วนปัญหาการจัดระบบ สารสนเทศของโรงเรียนมัธยมประชาณีเวศน์ สังกัดสำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย โดยเรียงจากขั้นตอนที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสูงสุดลงมาดังนี้ 1) ขั้นตอนการรวบรวม ข้อมูล 2) ขั้นตอนการตรวจสอบข้อมูล 3) ขั้นตอนการนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ 4) ขั้นตอนการจัดเก็บ ข้อมูลและสารสนเทศ และ 5) ขั้นตอนการประมวลผลข้อมูลตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเบิร์นส ไตน์ และโอฮารา (Burntein & O'Hara) ให้ความหมายของงบประมาณในทัศนะนี้ว่า “งบประมาณเป็นสิ่ง ที่สำคัญ เนื่องจากเป็นเครื่องมือที่จะทำให้แผนและนโยบายเปลี่ยนเป็นการกระทำหรือกิจกรรม งบประมาณ ยังเป็นทั้งเทคนิค (nut & Bolts) ของนโยบายรัฐบาล และงบประมาณเปรียบเสมือนเชื้อเพลิงที่ แจกจ่ายไปยัง ส่วนต่าง ๆ ของระบบ”

ผลการศึกษาสภาพการบริหารงานแผนงานและงบประมาณ ด้านงานการเงิน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ใน ระดับมาก เมื่อนำข้อมูลการแสดงความคิดเห็นมาจัดลำดับรายชื่อมากที่สุด คือ สรุปและ รายงานผลการรับ-จ่ายเงินงบประมาณ และนอกงบประมาณ รองลงมา คือ มีการรวบรวมรายละเอียดเกี่ยวกับการอนุมัติเบิกจ่ายเงินงบประมาณ และเงินนอกงบประมาณ และจัดทำทะเบียนเงินรายได้แผ่นดินและนำส่ง เงินรายได้แผ่นดิน และตรวจสอบเอกสารการรับ/การจ่ายเงินให้ถูกต้องตามระเบียบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของอมรเทพ สุรัตน์นิช(2553, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษการบริหารงานการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้ปฏิบัติงานการเงิน สังกัดสำนักงานการศึกษาประถมศึกษาชัยนาท สิงห์บุรี และอ่างทอง มีความคิดเห็นต่อระดับทักษะการบริหารงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณา เป็นรายด้านพบว่า มีความพึงพอใจในการบริหารงานอยู่ในระดับมากทั้ง 3 ด้าน เรียงลำดับจากสูงไปหาต่ำ ดังนี้ ด้านทักษะมนุษยสัมพันธ์ ทักษะทางเทคนิคและทักษะการคิดรวบยอด และผู้บริหารโรงเรียนมีความ คิดเห็นต่อระดับการบริหารงานวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีระดับ

การบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมากทั้ง 6 ด้าน เรียงลำดับจากสูงไปหาต่ำ ดังนี้ การวัดผลและประเมินผล การเรียน และงานทะเบียนนักเรียนการวางแผนงานวิชาการ การพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ การบริหารงานวิชาการ การประเมินผลการจัดการงานวิชาการ และการจัดการเรียนการสอนซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ แฟรงค์ พี เชอร์วูด (Frank P. Sherwood) ให้ความหมายคำว่า งบประมาณในทัศนะนี้ว่า “งบประมาณ คือ แผนเบ็ดเสร็จ ซึ่งแสดงออกในรูปตัวเงิน แสดงโครงการดำเนินงานทั้งหมดใน ระยะเวลาหนึ่ง แผนนี้จะรวมไปถึงการคาดการณ์การให้บริการ กิจกรรม โครงการ และค่าใช้จ่าย ตลอดจนทรัพยากรที่จำเป็นในการสนับสนุนการดำเนินงานให้บรรลุตามแผน ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ การจัดเตรียม การอนุมัติ และการบริหาร”

ผลการศึกษาสภาพการบริหารงานแผนงานและงบประมาณ ด้านงานบัญชี พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อนำข้อมูลการแสดงความคิดเห็นมาจัดลำดับรายข้อมากที่สุด คือ มีการทำรายงานเบิกเงิน ประจำงวด ส่วนจังหวัดประจำเดือน และมีการจัดทำบกระทบยอดตรงลงมา คือมีการทำรายงานเงินรายได้ แผ่นดินประจำเดือน และมีการจัดทำบดลองก่อน-หลังปิดบัญชี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย นิสราร รอดนุช (2559) ได้ทำการศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานตรวจสอบบัญชีใน สำนักงานสอบบัญชี ขนาดใหญ่ 4 แห่งในประเทศไทย พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานตรวจสอบบัญชีในสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ 4 แห่งในประเทศไทยเชิงบวก คือ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมปัจจัยด้านเงินเดือนและสิ่งที่เรียนรู้จากการ ปฏิบัติงานปัจจัยด้านผลตอบแทนใน ส่วนของโบนัส และปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงาน ส่วนปัจจัยด้านเสรีภาพ ในการปฏิบัติงานและโอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และปัจจัยด้านความเหมาะสมของปริมาณงานและความรับผิดชอบในงานส่งผลเชิงลบ ในส่วนของปัจจัยส่วนบุคคล ผลการวิจัยพบว่า พนักงานตรวจสอบบัญชี ที่มีระดับการศึกษาปริญญาโทหรือเทียบเท่าจะมีระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานโดยเฉลี่ยสูงกว่าระดับ การศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า และยังพบว่าระดับพนักงานตรวจสอบบัญชีที่มีระดับเงินเดือนต่ำ จะมีระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน โดยเฉลี่ยสูงกว่าระดับเงินเดือนที่สูงกว่า ในส่วนของปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอายุไม่ได้ส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานตรวจสอบบัญชี ซึ่งสอดคล้องกับความปรารถนาของมนุษย์นั้น ติดตัวมาแต่ กำเนิดและความปรารถนาเหล่านี้จะเรียงลำดับขั้นของความปรารถนา ตั้งแต่ขั้นแรกไปสู่ ความปรารถนาขั้นสูงขึ้นไปเป็นลำดับ และลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ (The Need Hierarchy Conception of Human Motivation) Maslow ได้เรียงลำดับความต้องการของมนุษย์จาก ขั้นตอน ลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ มีการเรียงลำดับขั้นความต้องการที่อยู่ในขั้นต่ำสุด จะต้องได้รับความพึงพอใจ เสียก่อน บุคคลจึงจะสามารถผ่านพ้นไปสู่ความต้องการที่อยู่ในขั้นสูงขึ้นตามลำดับ

ผลการศึกษาสภาพการบริหารงานแผนงานและงบประมาณ ด้านงานพัสดุ ครุภัณฑ์ และสินทรัพย์ พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อนำข้อมูลการแสดงความคิดเห็นมาจัดลำดับรายข้อมากที่สุด คือ ดำเนินการวางแผนเสนองาน/โครงการ จัดทำแผนปฏิบัติการ/ปฏิทินปฏิบัติงานพัสดุ และดำเนินการ ให้บริการพัสดุแก่บุคลากรกลุ่มบริหารงานต่างๆ และจัดทำบัญชีและทะเบียนครุภัณฑ์ ดำเนินการ ขึ้นทะเบียนที่ราชพัสดุ จัดทำทะเบียนอาคารสิ่งปลูกสร้าง และการรื้อถอนอาคารสิ่งปลูกสร้าง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยกิตติพล โยงทองกลาง(2560, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความพึงพอใจของครูที่มีต่อการ บริหารงานพัสดุโรงเรียนราชวินิตบางเขน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 พบว่า ความพึงพอใจของครูที่มีต่อการบริหารงานพัสดุโรงเรียนราชวินิตบางเขน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ใน ระดับมาก คือ ด้านการจัดหาพัสดुरองลงมาด้านการแผนกำหนดความต้องการพัสดุ ด้านการควบคุมพัสดุ ด้านการจำหน่ายพัสดุตามลำดับ

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้

1.1 ควรจัดอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับงานงบประมาณ ให้กับผู้บริหารครูหรือบุคลากรเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานแผนงานและงบประมาณในศูนย์การศึกษาพิเศษ

1.2 การมอบหมายงานเกี่ยวกับงานแผนงานและงบประมาณ ควรคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจในหลักการงบประมาณ เพราะผู้ทำงานด้านงบประมาณจะต้องเป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะของผู้นำ และเป็นผู้มีความรู้ทั้งด้านการเขียนแผน/โครงการ และงบประมาณอีกด้วย

1.3 บุคคลที่จะดำรงตำแหน่งผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ ควรมีการอบรมเข้มด้านกระบวนการ การแผนงานและงบประมาณทุกรูปแบบเพื่อประสิทธิภาพในการบริหารศูนย์การศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ

1.4 การกำหนดนโยบายด้านงานงบประมาณ ควรมีความชัดเจนและต้องจัดให้มีการศึกษาและ ประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง โดยเฉพาะผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำงบประมาณ เพื่อจะได้เป็นแนวทางปฏิบัติงานงบประมาณให้เป็นในทิศทางเดียวกัน

1.5 ควรให้มีคณะกรรมการนิเทศ และประเมินผลการใช้งบประมาณอย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดการบริหาร หรือการใช้งบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพตามเจตนารมณ์ของผู้อนุมัติ งบประมาณ และวัตถุประสงค์แผนของโครงการนั้น ๆ

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 พัฒนารูปแบบที่มีประสิทธิภาพในการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานแผนงานและงบประมาณ ในศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา และจังหวัดอื่น ๆ ใกล้เคียง

2.2 ศึกษาพฤติกรรมของผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา ด้านการบริหารงานงบประมาณที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2.3 ศึกษาสภาพการปฏิบัติการดำเนินการและปัญหาการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา อื่นๆ ในจังหวัดพะเยา

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพฯ: กระทรวงฯ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542. กรุงเทพฯ: ศุภสภาลาดพร้าว.

_____. (2551). พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.

_____. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2553 (ฉบับที่ 3). กรุงเทพฯ: บริษัท สยามสปอร์ต ซินดิเคท จำกัด.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). ยุทธศาสตร์การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2561-2580. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

กันตัทธ บุตระคำ. (2564). ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงบประมาณในระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยอีสาน.

- ชัยสิทธิ์ เฉลิมมันประเสริฐ. (2565). **มาตรฐานการจัดการทางการเงิน 7 Hurdles** กับการจัดทำ
งบประมาณระบบใหม่. กรุงเทพฯ: ซีระฟิล์มและโซเท็กซ์.
- ชนินทร์ สุขเจริญ. (2567). **ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในการทำงาน ความผูกพันต่อองค์กร
และความตั้งใจคงอยู่ในงานของบุคลากรในยุคดิจิทัล**. วารสารบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และ
การสื่อสาร, 19(1), 198-215.
- ชุบรี มวงกุล. (2560). **สภาพและปัญหาการบริหารงานวิสามัญงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ภูเก็ต**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- สาธิต หนูอุณ. (2563). **ศึกษาสภาพความพร้อมในการจัดการระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน
ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 2**. วิทยานิพนธ์
บริหารธุรกิจ มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2564). **การวิจัยและสถิติทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2563). **คู่มือการดำเนินงานศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด**.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ประทีป เดชพันธุ์. (2564). **สภาพการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของโรงเรียนในสังกัด
สำนักงานการศึกษา อำเภอมืองอุบลราชธานี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์
มหาบัณฑิต, สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- วรกาญจน์ ชุตขจรเดโช. (2563). **การบริหารงบประมาณสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 9**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.
- ยอดชาย กองทอง และสนั่น ประจงจิตร. (2560). **ศึกษาสภาพการจัดระบบสารสนเทศของโรงเรียน
มัธยมประชานิเวศน์สังกัดสำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร**. วารสารวิชาการ,
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.